NÖRO PSİKİYATRİ ARŞİVİ
ARCHIVES OF NEUROPSYCHIATRY

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Arch Neuropsychiatry 2019;56:40–46
https://doi.org/10.29399/npa.22794

Pozitif Psikoterapi Bağlamında Narsisistik Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi

Investigating Narcissistic Personality Traits in the Context of Positive Psychotherapy

Nurseven KILIÇ[1], Ali ERYILMAZ[2]

[1]Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye
[2]Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı pozitif psikoterapi bağlamında birincil ve ikincil yetenekler ile narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırmanın çalışma grubunu 2016–2017 eğitim öğretim yılında yaşları 18–25 arasında değişen (M=18,75), %51,4'ü kadın (n=131) ve %48,6'sı erkek (n=124) olmak üzere toplam 255 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak, Narsisistik Kişilik Envanteri, Pozitif Psikoterapi ve Aile Terapisi Envanteri ve araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Analiz sonuçları; birincil yeteneklerden zaman yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerinin pozitif yönde, sabır yeteneğinin ise negatif yönde anlamlı birer yordayıcısı olduklarını göstermiştir. Diğer taraftan, ikincil yeteneklerden nezaket yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerinin negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu, sadakat, temizlik ve dürüstlük yeteneklerinin ise narsisistik kişilik özelliklerinin pozitif yönde anlamlı birer yordayıcısı oldukları bulunmuştur.

Sonuç: Özetle, pozitif psikoterapide kişilik yapılanması olarak tanımlanan bazı birincil ve ikincil yetenekler, narsisistik kişilik özelliklerinin anlamlı bir yordayıcısıdır. Elde edilen bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Narsisizm, narsisistik özellikler, pozitif psikoterapi.

ABSTRACT

Introduction: The purpose of the current study is to elucidate the relationships between narcissistic personality traits and primary and secondary capacities of individuals within the context of positive psychotherapy.

Methods: In the study conducted in 2016-17 academic year, the participants were 255 university students (51.4% female, n=124 and 48.6% male, n=124) aged 18 to 25. As data collection tools, the Narcissistic Personality Inventory, Wiesbaden's Inventory of Positive Psychotherapy and Family Therapy and Demographic Information Form created by the researchers were used. The Multiple Regression Analysis method was employed to achieve the objectives of the study.

Results: The findings revealed that two of the primary capacities, namely time and patience, were significant predictors of narcissism. In other words, the time capacity was a positive significant predictor of narcissistic personality traits, while those traits were predicted by the patience capacity in a negative way. Regarding the secondary capacities, politeness, faithfulness, cleanliness and honesty were significant predictors of narcissistic personality traits. In brief, the faithfulness, cleanliness and honesty capacities were positive significant predictors whereas the politeness capacity was a negative significant predictor of narcissistic personality traits.

Conclusion: In brief, the primary and secondary capacities, which are defined as personality traits in positive psychotherapy, were significant predictors of narcissistic personality traits. Results and implications are discussed in the light of relevant literature, and suggestions are offered for future research.

Keywords: Narcissism, narcissistic traits, positive psychotherapy.

Cite this article as: Kılıç N, Eryılmaz A. Pozitif Psikoterapi Bağlamında Narsisistik Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. Arch Neuropsychiatry 2019;56:40-46. https://doi.org/10.29399/npa.22794

GİRİŞ

Peseschkian'ın öncülüğünü yaptığı pozitif psikoterapi yaklaşımı, bireylerin yaşamlarında (gerçek) yeteneklerin önemli olduğunu ifade eder ve yetenekleri birincil ve ikincil yetenekler olarak iki grupta ele alır (1). Birincil yetenekler bireylerin ağırlıklı olarak duygusal yönlerini yansıtırken ikincil yetenekler bireylerin daha çok davranışsal yönleriyle ilgilidir. Birincil yetenekler sevme yeteneğini; ikincil yetenekler ise bilme yeteneğini barındırmaktadır. Tek tek ele almak gerekirse; sevme yeteneği, birinci derece bakım veren kişilerle kurulan bağ yoluyla şekillenmekte ve gelişmektedir. Bu yetenek yaşamın ilerleyen yıllarında sabır, zaman, ilişki, güven, umut, cinsellik, sevgi ve inanç gibi yeteneklerle dışa yansır (2). Bilme yeteneği ise bireylerin gerçekliğin içindeki ilişkiyi bilme ihtiyacını ifade eder. İnsanlar olayların oluşumundaki neden-sonuç ilişkisine ulaşmak için pek çok şeyi sorgularlar. Sonuç olarak insan ne olduğunu ve nereden geldiğini bilme ihtiyacı duyar. Bu soruların yanıtını

Yazışma Adresi/ Correspondence Address: Nurseven Kılıç, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye • E-Posta: nursevenkilic71@hotmail.com
Geliş Tarihi/Received: 30.06.2017, **Kabul Tarihi/Accepted:** 16.02.2018, **Çevrimiçi Yayın Tarihi/Available Online Date:** 31.01.2019

©Telif Hakkı 2018 Türk Nöropsikiyatri Derneği - Makale metnine www.noropskiyatriarsivi.com web sayfasından ulaşılabilir
©Copyright 2018 by Turkish Association of Neuropsychiatry - Available online at www.noropskiyatriarsivi.com

aramak ise bilme yeteneğini ifade eder (1). Bireyin deneyimleri arttıkça bilme yeteneği gelişmekte ve temel yeteneklere dönüşmektedir. Bu bağlamda, bilme yeteneği; düzen, temizlik, dakiklik, nezaket, dürüstlük, başarı ve sadakat gibi yetenekleri kapsar. Pozitif psikoterapi yaklaşımı, tüm bireylerin bilme ve sevme yeteneklerine doğuştan sahip olduğunu vurgular. Pozitif psikoterapideki yetenekler aşağıdaki Tablo 1'de (1) şu şekilde özetlenebilir:

Tablo 1. Gerçek Yetenekler

Birincil Yetenekler	**İkincil Yetenekler**
Sevgi	Tutumluluk
Model Alma	Kesinlik/Duyarlılık
Sabır	Düzen
Zaman	Temizlik
Temas	Dakiklik
Cinsellik	Nezaket
Güven	Dürüstlük
Gizlilik	Başarı
Umut	Güvenirlik
İnanç	Sorumluluk
Şüphe	İtaat
Emniyet	Adalet
Birlik	Sadakat

Bu iki yetenek grubu çevresel şartların ve zamanın da etkisiyle şekillenir ve yetişkinlikte bireylerin karakter örüntüsü olarak kendisini gösterir. Bireylerin sergiledikleri psikopatolojik örüntülerde, sevme ve bilme kapasitelerinin yansıması olan birincil ve ikincil yeteneklerin ya çok gelişmiş ya da gelişmemiş olması yatar. Yeteneklerin az gelişmesi bireyin kapasitesini ortaya koyamamasına neden olur (1). Çok gelişmesi ise bireylerin enerjilerini normalin üzerinde kullanmalarına yol açmaktadır. Bu nedenle, yeteneklerin optimal düzeyde tutulması ve dengeli bir gelişim seyrinin olması önemlidir. Ayrıca bir yeteneğin uygun gelişimi, diğer yeteneklerin gelişmesine katkı sağlar ve gelişimi kolaylaştırır (3). Diğer bir deyişle, tüm yetenekler bu iki temel yetenekten türerler, her insan bu yeteneklere istisnasız bir şekilde sahiptir ve bu iki temel yetenek kendi içlerinde işlevsel bir etkileşime sahiptir. Sonuç olarak, pozitif psikoterapi bağlamında yer alan birincil ve ikincil yetenekler bireylerin kişilik yapılanmasını açıklamaktadır.

Yetenekler aracılığıyla kişilik yapılanmasını tanımlayan pozitif psikoterapinin yanı sıra çağımızın kişilik yapılanması olarak bilinen ve önemle üzerinde durulan bir diğer kavram da narsisizmdir. Öncelikle narsisizmdeki kişilik özellikleri ile narsisistik kişilik bozukluğu (NKB) arasındaki farkı iyi ayırt etmek gerekir (4). Fazlasıyla narsisistik olmak, tanısı konmuş bir psikiyatrik bozukluğun bulunmasıyla ya da narsisizmin patolojik bir seviyeye ulaşmış olmasıyla aynı şey değildir. Bu bağlamda narsisizm normal ve patolojik düzey olarak ikiye ayrılmaktadır (5–8). Çoğu sosyal kişilik araştırmaları narsisizmi yoğunluk olarak değişkenlik gösteren ancak genellikle homojen olarak tanımlarken, klinik psikoloji araştırmaları narsisizmi farklı niteliksel formları barındıran çok yönlü yapı olarak tanımlamaktadırlar (6). Normal bağlamdaki narsisizmde; bireyin kendine yönelik değeri ve özgüveni yüksek boyuttadır ve çevreden kaynaklanan olumsuz etkilere çok fazla açık değildir. Buna ek olarak, bireylerin kendilerine dair oluşturdukları algı ve düşünce biçimi onların temel kaynaklarıdır. Bu bireyler, dışsal kaynaklardan yararlanmayı büyük ölçüde reddederek özgüvenlerini yüksek tutmaktadırlar. Buradaki temel amaç; bireylerin çevre tarafından kendilerince hak ettikleri değeri almaları ve kabul görmeleridir (7). Bu temel amaç aynı zamanda narsisist olan bireyleri kırılganlaştırmakta ve onların yaşamlarında olumsuz etkilere sebep olabilmektedir. Patolojik bağlamdaki narsisizmde ise; bireylerin kendilerinden son derece emin görünen ve başkalarının tavırlarını umursamayan davranışlar sergiledikleri fakat iç dünyalarında tamamıyla başkalarının düşüncelerine bağımlı olduklarına dikkat çekilmektedir. Aynı zamanda patolojik düzeyde narsisizme sahip bireylerin, hoşlarına gitmeyen durumlarda veya bekledikleri değeri yakalayamadıklarında bunu çevrelerine yansıttıkları belirtilmektedir. Bunu yansıtma biçimleri arasında aşırı öfke, antisosyal, davranışlar, saldırganlık gibi davranış biçimleri yer almaktadır (5–8). Bu anlamda patolojik düzeyde yer alan NKB tanısı koyabilmek için bireyin gösterişçilik, empati yoksunluğu, ve takdir edilme ihtiyacını içeren uzun vadeli davranış kalıplarını tarif eden en az beş belirli kriteri taşıması gerekir ve bu tanıyı ancak profesyonel kişiler koyabilirler. Ayrıca, NKB narsisistik kişilik kadar yaygın değildir çünkü narsisistik kişiliğin NKB kadar klinik olarak anlamlı sorunlar ile ilişkili olması gerekmez. Diğer yandan literatürde narsisizm açık ve kapalı narsisizm olarak da ele alınmaktadır. Açık narsisizm; sınırlamadan hoşlanmayan, küstah, bencil, empati yeteneği düşük ve büyüklenmeci bir yapı özellikleri göstermektedir. Kapalı narsisistik yapıdaki kişiler ise; başkalarından gelecek eleştirilere karşı aşırı kırılgan, kaygılı, öfkeli ve kendilerine yönelik aşağılık duygularını içselleştiren özellikler sergilemektedir (7).

Narsisizmin oluşumundaki ruhsal süreçlerin anlaşılmasında ve tedavisinde en büyük katkıyı psikodinamik kuramlar arasında yer alan Nesne İlişkileri ve Kendilik Psikolojisi Kuramları sağlamıştır (7,9). Her iki kuram da narsisizmin yaşamın erken dönemlerinde ebeveyn-çocuk ilişkisindeki bozukluk ya da eksikliğin bir sonucu olarak geliştiğini vurgulamaktadır. İhmal edilmiş ve yetersiz ebeveyn yaşantılarıyla büyüyen çocuklar, ilkel bazı savunma mekanizmaları kullanarak yaşamlarını sürdürmeye çalışırlar. Daha sonraki yaşam ve etkileşim biçimleri ise çocukluk dönemindeki bu olumsuz koşullara karşı geliştirdikleri ilkel ve uyum bozucu davranış dağarcıklarından oluşur. Bu şekilde patolojik düzeydeki narsisizmin belirtilerini gösterir hale gelirler (9).

Son yıllarda genel olarak psikopatolojinin, özelde ise narsisizmin arttığı yönünde araştırma bulgularına rastlanmaktadır (10,11). Literatürdeki araştırmaların çoğunun (6,7) risk grubundaki ergenlerde narsisizm olgusunu araştırmaya yönelik tasarlandığı görülmektedir. Bu araştırmalarda narsisizm olgusuyla özsaygı (12), öfke (5,13), suç işleme (14), kaygı ve depresyon (15), kişilerarası ilişkilerin kalitesi (16) ve öz duyarlılık (6) gibi değişkenler ilişkili bulunmuştur. Ayrıca, narsisizmin ergenlik veya genç yetişkinlikten sonra azaldığını (17) ve cinsiyete göre değişkenlik gösterdiğini (12) ifade eden çalışmalara da rastlanmaktadır.

Narsisizmin tedavisine yönelik klinik uygulamalar arasında EMDR terapisi, Nesne İlişkileri Kuramı ve diğer Psikodinamik kuramlarla desteklenmiş müdahale yöntemleri ve ebeveyn patolojilerine yönelik klinik müdahaleler yer almaktadır. Bu müdahale yöntemlerine ek olarak, pozitif psikoterapi narsisizme kuramsal açıklamalar sunmaktadır. Ancak, kuramsal açıklamaların ampirik olarak doğrulandığı çalışmaların sayısı çok azdır. Tüm bunların yanında narsisizm ve pozitif psikoterapideki yetenekler arasındaki ilişkileri inceleyen hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır. Pozitif psikoterapi bağlamında narsisizmin incelenmesi, hem narsisizmin kişilik örüntülerini bir terapi yaklaşımı perspektifinden görmemizi sağlayacak hem de uygun müdahalelerin geliştirilmesinde birbirleriyle ilişkili olduğu bulunan değişkenlerin ele alınmasına aracılık edecektir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışmanın amacı, pozitif psikoterapi bağlamında narsisistik kişilik özelliklerinin incelenmesidir. Araştırmanın alt amaçları ise pozitif psikoterapide kişilik yapılanması olarak ifade edilen birincil ve ikincil yeteneklerin her biri ile narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın alt problemlerine aşağıda yer verilmiştir:

1. Narsisistik kişilik özellikleri ile birincil yetenekler arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Narsisistik kişilik özellikleri ile ikincil yetenekler arasında nasıl bir ilişki vardır?

İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmada veriler bireysel uygulama şeklinde toplanmış ve verilerin analizinde regresyon analizi testlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya katılımcı olmanın ölçütü olarak '18–25 yaşları arasında üniversite öğrencisi olan genç yetişkinler olmak' ölçütleri belirlenmiştir. Bu ölçütün belirlenmesindeki temel gerekçe üniversite öğrencilerindeki narsisistik eğilimlerin artışına vurgu yapan araştırmalardır (4). Örneğin ABD çapında 31 kampüste üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bir çalışmada, öğrencilerin Narsisistik Kişilik Envanteri puanlarının 1979–2006 yılları arasındaki artışının çok ciddi düzeyde olduğu saptanmıştır (18). Narsisistik kişilik özelliklerindeki bu hızlı yükseliş ve ilerleyen aşamalarda patolojik seviyeye ulaşma olasılığı göz önünde bulundurulduğunda, pozitif psikoterapideki kişilik yapılanması ile narsisizm arasındaki ilişkilerin belirlenmesi, uygun müdahale yöntemleri geliştirmesi açısından pozitif psikoterapiye de önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca yaygınlaşan özelliğinden ötürü narsisistik kişilik özelliklerine toplumsal bir çerçeveden bakmak yararlı olacaktır. Klinik örneklem ise toplumun oldukça sınırlı bir kesitine hitap etmektedir.

Örneklem

Bu çalışma Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinin hazırlık sınıfında 2016–2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları %51,4'ü kadın (n=131) ve %48,6'sı erkek (n=124) olmak üzere toplam 255 kişiden oluşmaktadır. Çalışma grubunun yaş aralığı 18–25'tir. Yaş ortalaması ise 18,75'tir (Ss=1,28). Araştırma öncesinde katılımcılara araştırma ile ilgili gerekli bilgiler verilmiş ve kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı bildirilmiştir. Çalışma Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi etik kurulu tarafından onaylanmış ve tüm katılımcılardan yazılı bilgilendirilmiş onam belgesi alınmıştır.

Araçlar

Bu çalışma kapsamında veri toplama araçları olarak, Pozitif Psikoterapi ve Aile Terapisi Envanteri kullanılmış, Narsisistik Kişilik Envanteri ve tarafımızca oluşturulan kişisel bilgi formuyla tüm katılımcılara yaşları ve cinsiyetleri sorulmuştur.

Pozitif Psikoterapi ve Aile Terapisi Envanteri (PPATE): PPATE, Peseschkian ve Deidenbach tarafından pozitif psikoterapideki birincil ve ikincil yetenekleri ölçmek amacıyla 4'lü Likert tipinde 88 maddeden oluşan bir ölçek olarak geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlama çalışması Sarı, Eryılmaz ve Varlıklı (19) tarafından gerçekleştirilen PPATE'nin ikincil yetenekler, birincil yetenekler, çatışma ile başa çıkma kaynakları ve model boyutları olmak üzere dört önemli boyutu vardır. Uyarlama aşamasında alt boyutlara yönelik doğrulayıcı ve açımlayıcı faktör analizi çalışmaları yapılmıştır. Birincil ve ikincil yetenekler için gerçekleştirilen ikinci düzey faktör analizi sonuçlarına göre, yetenekler birincil ve ikincil yetenekler olarak iki faktör altında yer almıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, Ki kare değeri=398,49; serbestlik derecesi 151 ve RMSEA değeri=0,074 olarak bulunmuştur. Sonuçlar denge modeli açısından değerlendirildiğinde, Ki kare değeri=2,52; serbestlik derecesi=2 ve RMSEA değeri=0,029 olarak bulunmuştur. Sonuçlar dörtlü model açısından ele alındığında Ki kare değeri=0,02; serbestlik derecesi 2 ve RMSEA değeri=0,00 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada alt ölçeklerin güvenirliğinin analiz edilmesinde Cronbach alfa tekniği kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, ikincil yetenekler için Cronbach alfa güvenirliğinin 0,77, birincil yetenekler için 0,75 olduğu görülmüştür.

Narsisistik Kişilik Envanteri (NKE): NKE, Ames, Rose ve Anderson (20) tarafından 16 soruluk bir envanter olarak geliştirilmiştir. Bu ölçek Raskin ve Terry'nin (21) ortaya koyduğu 7 faktörden biri olan kendini beğenme boyutunun dâhil edilmediği altı faktörden oluşmaktadır. NKE'nin Türkçeye uyarlama çalışmasını Salim Atay (22) gerçekleştirmiştir. Dilsel, kültürel eşdeğerliliği sağlanmış ve geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda Cronbach alfa değeri 0,652 olarak bulunmuştur. Türkçeye uyarlanan 16 soruluk ölçekte sorular İngilizce formunda da olduğu gibi "teşhircilik", "üstünlük", "otorite", "hak iddia etme", "kendine yeterlilik" ve "sömürücülük" olmak üzere altı faktöre dağılmaktadır. NKE'den alınabilecek puanlarda otorite boyutu 0–2, teşhircilik boyutu 0–3, sömürücülük boyutu 0–3, hak iddia etme boyutu 0–2, kendine yeterlilik boyutu 0–3, üstünlük boyutu 0–3, toplam narsisizm boyutu 0–16 arasında dağılım göstermektedir. Puanların artması narsisizm düzeyindeki artışı ifade etmektedir (22).

İstatistiksel Analiz

Bu çalışmada pozitif psikoterapideki birincil yetenekler ve ikincil yetenekler ile narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Verilerin analizinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS Inc.; Chicago, IL, ABD) 16.0 paket programı kullanılmış, istatiksel anlamlılık düzeyi p<0,05 olarak kabul edilmiş ve betimsel istatistikler ile birlikte parametrik testlerden olan çoklu regresyon testinden yararlanılmıştır. Betimleyici istatistikler için korelasyon, aritmetik ortalama, ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Sonuçlar aritmetik ortalama ve standart sapma şeklinde sunulmuştur.

BULGULAR

Betimsel İstatistikler

Tablo 1'de birincil yeteneklerin ve narsisistik kişilik özelliklerinin yer aldığı dokuz gözlenen değişkenin sıfır sıralı korelasyonları, ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Gözlenen değişkenlere ilişkin skewness

Tablo 1. Birincil yetenekler ve narsisistik kişilik özelliklerinde gözlenen değişkenler arasındaki korelasyon, ortalama ve standart sapma puanları

Değişkenler	Ortalama	Standart sapma	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Sabır	7,88	1,88	-								
2. Zaman	8,62	1,68	0,27**	-							
3. İlişki	8,87	1,73	0,13**	0,31**	-						
4. Güven	9,38	1,42	0,29**	0,32**	0,32**	-					
5. Umut	9,68	1,70	0,38**	0,41**	0,27**	0,33**	-				
6. Cinsellik	7,83	1,82	0,15**	0,16**	0,14**	0,12**	-0,02	-			
7. Sevgi	9,47	1,54	0,29**	0,28**	0,29**	0,37**	0,34**	0,11	-		
8. İnanç	9,62	1,74	0,19**	0,40**	0,21**	0,26**	0,38**	0,23**	0,17**	-	
9. Narsisizm	6,46	2,67	-0,13*	0,14*	0,004	-0,03	0,05	0,05	-0,08	0,05	-

*p<0,05, **p<0,01, S=255, Pozitif Psikoterapi ve Aile Terapisi Envanteri, Narsisistik Kişilik Envanteri

Tablo 2. İkincil yetenekler ve narsisistik kişilik özelliklerinde gözlenen değişkenler arasındaki korelasyon, ortalama ve standart sapma puanları

Değişkenler	Ortalama	Standart sapma	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Düzen	8,24	1,86	-											
2. Temizlik	7,42	2,02	0,41**	-										
3. Dakiklik	8,44	2,00	0,34**	0,20**	-									
4. Nezaket	9,51	1,56	0,16**	0,16*	0,18**	-								
5. Dürüstlük	9,52	1,60	0,07	0,11	0,09	0,21**	-							
6. Başarı	8,12	1,80	0,39**	0,34**	0,39**	0,16**	0,22**	-						
7. Güvenirlik	10,12	1,44	0,24**	0,12*	0,24**	0,28**	0,26**	0,20**	-					
8. Tutumluluk	6,88	1,98	0,14*	0,21**	0,23**	0,06	-0,06	0,18**	0,04	-				
9. İtaat	8,65	1,66	0,40**	0,25**	0,30**	0,15*	0,00	0,35**	0,20**	0,28**	-			
10. Adalet	9,55	1,67	0,05	0,02	0,10	-0,19**	0,15*	0,12	0,16*	0,00	0,08	-		
11. Sadakat	10,37	1,43	0,17**	0,10	0,19**	0,32**	0,33**	0,17**	0,37**	-0,02	0,15*	0,31**	-	
12. Narsisizm	6,46	2,67	0,03	0,13*	-0,09	-0,15*	0,17**	0,03	0,01	-0,06	-0,10	-0,07	0,12	-

*p<0,05, **p<0,01, S=255, Pozitif Psikoterapi ve Aile Terapisi Envanteri, Narsisistik Kişilik Envanteri

değerlerinin -0,698 ile 0,287; kurtosis değerlerinin ise -0,546 ile 0,705 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu değerler, normal dağılım varsayımları açısından problem olmadığını göstermektedir.

Tablo 2'de ikincil yeteneklerin ve narsisistik kişilik özelliklerinin yer aldığı dokuz gözlenen değişkenin sıfır sıralı korelasyonları, ortalamaları ve standart sapmaları verilmiştir. Gözlenen değişkenlere ilişkin skewness değerlerinin -0,1372 ile 0,233; kurtosis değerlerinin ise -0,512 ile 0,2717 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu değerler de, normal dağılım varsayımları açısından problem olmadığını göstermektedir.

Pozitif Psikoterapi Yapılarından Birincil Yetenekler ile Narsisistik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Araştırmada, pozitif psikoterapi yapılarından birincil yetenekler ile narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmış ve bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi, pozitif psikoterapi yapılarından birincil yeteneklerin narsisistik kişilik özelliklerinin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığı araştırılmış ve birincil yeteneklerden zaman (β=0,198, p<0,01) ve sabır (β=-0,167, p<0,05) değişkenlerinin narsisizm puanlarıyla anlamlı bir ilişki gösterdiği bulunmuştur. Bu sonuçlara göre; zaman yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerinin pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu, diğer yandan sabır yeteneğinin ise narsisistik kişilik özelliklerinin negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, birincil yeteneklerin narsisizmdeki toplam varyansın yaklaşık %7'sini açıkladığı görülmektedir [F=2,110, p<0,05].

Regresyon analizi sonuçlarına göre, zaman yeteneğindeki bir puanlık artış narsisistik kişilik özellikleri düzeyinde 0,315'lik bir artışa ve sabır yeteneğindeki bir puanlık artışın da narsisistik kişilik özellikleri düzeyinde 0,237'lik bir düşüşe neden olduğu ifade edilebilir.

Pozitif Psikoterapi Yapılarından İkincil Yetenekler ile Narsisistik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Araştırmanın diğer bir amacı olan ikincil yeteneklerin narsisizm kişilik özellikleriyle ilişkilerinin incelenmesi amacıyla yapılan testler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmektedir:

Analiz sonuçları incelendiğinde, pozitif psikoterapi yapılarından ikincil yetenek değişkenlerinin narsisistik kişilik özellikleri puanlarıyla anlamlı bir ilişki gösterdiği bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre, ikincil yeteneklerden sırasıyla nezaket, sadakat, temizlik ve dürüstlük yeteneklerinin narsisistik kişilik özelliklerinin anlamlı yordayıcıları olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre; nezaket yeteneğinin (β=-0,218, p<0,01) narsisistik kişilik özelliklerinin negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu, sadakat (β=0,172, p<0,05), temizlik (β=0,164, p<0,05) ve dürüstlük (β=0,156, p<0,05) yeteneklerinin ise narsisistik kişilik özelliklerinin pozitif yönde anlamlı birer yordayıcısı oldukları görülmektedir. Ayrıca, narsisistik kişilik özelliklerine ilişkin toplam varyansın yaklaşık %0,13'ünün ikincil yetenekler ile açıklandığı ifade edilebilir [F=3,273, p<0,05].

Tablo 3. Narsisistik kişilik özellikleri ve birincil yetenekler arasındaki çok değişkenli regresyon matrisi

Narsisistik kişilik özellikleri	B	SH_B	β	t	p
Sabit	7,005	1,547		4,529	0,000
Sabır	-0,237	0,099	-0,167	-2,402	0,017
Zaman	0,315	0,117	0,198	2,696	0,008
İlişki	-0,028	0,106	-0,018	-0,261	0,795
Güven	-0,051	0,134	-0,027	-0,377	0,706
Umut	0,122	0,121	0,078	1,012	0,312
Cinsellik	-0,059	0,096	-0,040	-0,615	0,539
Sevgi	-0,160	0,122	-0,092	-1,310	0,192
İnanç	0,013	0,110	0,008	0,118	0,906

S=255, *R*=0,253, R^2=0,064, *F*=2,110, *p*<0,05 B, standardize edilmemiş regresyon katsayısı; SH_B, standart hata; β, regresyon katsayısı; t, serbestlik derecesi, p, anlamlılık değeri.

Tablo 4. Narsisistik kişilik özellikleri ve ikincil yetenekler arasındaki çok değişkenli regresyon matrisi

Narsisistik kişilik özellikleri	B	SH_B	β	t	p
Sabit	6,140	1,770		3,468	0,001
Düzen	0,045	0,104	0,031	0,427	0,670
Temizlik	0,217	0,090	0,164	2,407	0,017
Dakiklik	-0,135	0,092	-0,101	-1,473	0,142
Nezaket	-0,372	0,112	-0,218	-3,331	0,001
Dürüstlük	0,260	0,110	0,156	2,359	0,019
Başarı	0,047	0,107	0,031	0,436	0,663
Güvenirlik	-0,017	0,126	-0,009	-0,133	0,894
Tutumluluk	-0,028	0,087	-0,021	-0,328	0,743
İtaat	-0,169	0,112	-0,105	-1,502	0,134
Adalet	-0,140	0,102	-0,087	-1,376	0,170
Sadakat	0,321	0,132	0,172	2,430	0,016

S=255, *R*=0,359, R^2=0,129, *F*=3,273, *p*<0,05
B, standardize edilmemiş regresyon katsayısı; SH_B, standart hata; β, regresyon katsayısı; t, serbestlik derecesi, p, anlamlılık değeri.

Regresyon analizi sonuçlarına göre, nezaket yeteneğindeki bir puanlık artış narsisistik kişilik özellikleri düzeyinde 0,372'lik bir düşüşe, sadakat yeteneğindeki bir puanlık artışın narsisistik kişilik özellikleri düzeyinde 0,321'lik bir artışa, temizlik yeteneğindeki bir puanlık artış narsisistik kişilik özellikleri düzeyinde 0,217'lik bir artışa ve dürüstlük yeteneğindeki bir puanlık artışın da narsisistik kişilik özellikleri düzeyinde 0,26'lik bir artışa neden olmaktadır. Sonuçlar genel olarak yorumlanacak olursa, narsisistik kişilik özelliklerinin ikincil yeteneklerle daha fazla ilişkili olduğu ifade edilebilir.

TARTIŞMA

Genç yetişkinlerden oluşan üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bu çalışmada pozitif psikoterapi bağlamındaki birincil ve ikincil yetenekler ile narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgulara göre birincil yeteneklerden zaman yeteneği, narsisistik kişilik özelliklerini pozitif yönde anlamlı düzeyde yordarken; sabır yeteneği narsisistik kişilik özelliklerini negatif yönde anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Diğer taraftan, ikincil yeteneklerden nezaket yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerinin negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu, sadakat, temizlik ve dürüstlük yeteneklerinin ise narsisistik kişilik özelliklerinin pozitif yönde anlamlı birer yordayıcısı oldukları saptanmıştır. Pozitif psikoterapi kişilik yapılanması yetenekler yoluyla açıklamaktadır. Bu yaklaşımın öngörmüş olduğu bazı kişilik özelliklerinin (yetenekler) narsisistik kişilik özelliklerini yordaması literatür açısından manidar bir bulgudur. Çağımızın kişilik yapılanması olarak tanımlanan ve özellikle üniversite öğrencilerinde görülme sıklığıyla dikkat çeken (4,18) narsisizme yönelik geliştirilecek müdahale yöntemlerinin belirlenmesinde, hangi yeteneklerin narsisistik kişilik özellikleriyle ilişkili olduğunun tespit edilmesinin literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, bu araştırmanın nihai hedefinin;

1. Üniversite öğrencileriyle narsisizm üzerine gerçekleştirilen çalışmalara yeni bir boyut kazandırmak,
2. Pozitif psikoterapi ile narsisizmin ilk kez birlikte ele alınmasıyla literatürdeki boşluğu doldurmak ve
3. Elde edilen sonuçlarla gelecek araştırmalara önerilerde bulunmak olduğu söylenebilir.

Klinik bir popülasyon ile sınırlı kalmamak ve yaygınlaşan özelliğinden ötürü toplumda sıklıkla görülen narsisizm kavramının bir psikoterapi yaklaşımının perspektifinden ele alınmış olmasının da literatürü ayrıca zenginleştireceği düşünülmektedir.

Bulguların ilgili literatür çerçevesinde tartışılması düşünüldüğünde ilk olarak birincil yeteneklerden başlamak yerinde olacaktır. Birincil yeteneklerden zaman yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerinin pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulgular arasındadır. Pozitif psikoterapiye göre zaman yeteneğinin içeriğine bakılacak olursa, zamanın kişinin yakınlarıyla birlikte zaman geçirmesi, gelişim açısından bireye uygun miktar ve nitelikte zaman tanınması, diğer bir deyişle özen gösterilmesi anlamına geldiği söylenebilir (3). Örneğin, bir anne çocuğuyla geçirdiği zamanı çocuğu sabırsızca eleştirmek veya azarlamakla geçirmişse zamanını çocuklarına huzur veren, onlarla uygun şekilde ilgilenen bir anneden farklı kullanmış demektir. Pesseschkian'a göre, zaman sadece çocuğun gelişimi açısından önemli olmakla kalmaz; kişinin geçmişi, bugünü ve geleceği bilinçli bir şekilde düzenleme ve bu zaman boyutlarını birbirleriyle bütünleştirme yeteneğini kullanmasını da sağlar (3). Zaman yeteneğinin olumsuz gelişimi bireyde aşırı/yetersiz istekler, ihmal, endişe, yalnız kalma korkusu, arkadaşlara sığınma, sabırsızlık, soyutlanma, dikkat çekmek için vücutla fazlasıyla ilgilenme, evden kaçma, arkadaşlara bağımlılık ve bencillik gibi rahatsızlıklara ve çatışmalara neden olabilmektedir. Bu bakımdan, zaman yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerinin anlamlı bir yordayıcısı olması dikkat çekici bir bulgudur. Narsisistik kişilik özellikleri sergileyen bireylerin, bu kişilik örüntülerini nasıl geliştirdikleri bebeklik dönemlerine kadar giden araştırmalarla açıklanmaktadır. Psikanalitik kurama göre bireylerin reddedilme durumlarında aşırı duyarlı davranmaları, bütünlüğü kaybetmiş gibi hissetmeleri ve aşırı düzeyde öfke davranışları sergilemelerinin sebebi çocukluğunda kendiliğinin bütünleştirilmesine yönelik cevapların tamamlanamamış olmasından kaynaklanmaktadır (7,9). Bebek başlangıçta annesinin kendinden bağımsız bir varlık olduğunu anlayamadan ilişki kurar. Annesinin kendinden bağımsız olduğunu keşfettiğinde ve annesinin değişken, tutarsız, reddedici veya duygusal olarak terk eden tutumuyla karşılaştığında hayal karıklığı yaşar ve güvensizlik geliştirir. Freud'a göre bebek bu nedenle tutarlı ve dengeli olan tek alan olarak kendi iç dünyasını algılar. Her durumda anneden aldığı onay ve bakımla büyüyen bebekler ise annelerinden ayrıldıklarında kaygı yaşarlar (23). Kaygı yaşamalarının sebebi gerçekte sınırlılıklarının olduğunu fark etmeleri ve muhteşem ve güçlü oldukları hissini kaybetmeleridir. Bu da narsisistik kişilik özelliklerinin gelişmesine ve bireyin iç dünyasına yönelmesine neden olur. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, narsisist kişilerin kendilerine zaman ayırmaya ihtiyaç duymaları kaçınılmazdır. İç dünyasına yönelen narsisist birey zamanın önemini kendine atfetme eğiliminde olacaktır. DSM V'te de tanımlandığı gibi narsisist bireyler sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik ya da kusursuz sevgi üzerine kafa yorarak zaman geçirme davranışları sergilerler (24). Bu nedenlerden ötürü, zaman

yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerini yordaması literatür bulgularıyla tutarlıdır şeklinde yorumlanabilir.

Birincil yeteneklerden sabır yeteneğinin de narsisistik kişilik özelliklerini negatif yönde yordadığı araştırmanın bir diğer bulgusudur. Pesseschkian'a göre sabır, bekleme kabiliyetine, kısmi memnuniyetleri ertelemeye ve başkalarına zaman tanımaya denk gelmektedir (3). Sabır eksikliği başkalarına zaman tanınmamasından ötürü arkadaşlıkların son bulmasına neden olabilmektedir. Sabırsızlık ise zamana ihtiyaç duyulan bazı şeylerin hemen, acilen yapılmasını istemektir. Bu anlamda, sabır yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerini ters yönde yordaması oldukça önemli bir bulgudur. Narsisist bireyler, kendilerine olduklarından çok daha fazla değer verip kendilerini mükemmel görme, başkalarından onay alma, takdir ve övülme ihtiyacı, sevilme ihtiyacı, başarı ve güçlü olma çabası, hak iddia etme, empati kuramama, kırılgan yüksek öz-saygı, ihmal edilme, reddedilme, yalnızlık ve olumsuz eleştirilere karşı aşırı öfke gibi duygu durumları ve davranışları sergilerler (6,7,9,15,16,21). Başkalarından aldığı onay ve takdir ile ego durumlarını güçlendirmeye çalışan narsisistlerin olumsuz durumlarda aşırı öfke gösterdiklerine dair pek çok çalışma bulunmaktadır (6,12,25). Narsisist özellikler sergileyen bireyler; başkalarına zaman ayırma, empatik düşünme ve değer verme gibi yeteneklerden mahrum olmalarının yanı sıra, onay göremediklerinde veya desteklenmediklerinde tahammülsüz ve öfkeli davranışlar sergilemektedirler. Bu durum sabır yeteneklerinin gelişmediğinin bir göstergesidir. Bu araştırma bulguları kapsamında sabır yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerini negatif yönde yordaması literatür kaynaklarıyla tutarlılık göstermektedir.

İkincil yeteneklerin hangilerinin narsisistik kişilik özellikleriyle ilişki gösterdiğine bakılacak olursa, sırasıyla nezaket, sadakat, temizlik ve dürüstlük yeteneklerinin narsisistik kişilik özelliklerinin anlamlı yordayıcıları olduğu görülmektedir. Pozitif psikoterapideki farklılaşma analizine göre nezaket topluma karşı saldırganlığın engellenmesidir. Nezaket diğer yeteneklere oranla daha çok kültür ve sosyal seviyeyle belirlenir. Aşırı nezaket isteği, saldırgan güdülerin reddedilmesi ya da bastırılması anlamına gelebilir ki bu da güvensizlik ve özgüven sorununun bir yansımasıdır. Pozitif psikoterapiye göre nezaket her zaman dürüstlükle mücadele içindedir (3). Bu çalışmada nezaket yeteneği narsisistik kişilik özelliklerini negatif yönde yordarken, dürüstlük yeteneğinin pozitif yönde yordaması bu açıklamayı doğrular niteliktedir. Kendi çıkarları için başkasını kullanan, başarı ve yeteneklerini abartan ve büyüklenen, sınırsız başarı, güç, zeka, güzellik ya da yüce bir sevgi hayali peşinde koşan, empati yapamayan, başkalarını kıskanan, saygısız davranan, kendini beğenen davranışlar veya tutumlar sergileyen narsisist kişilerin nezaket yeteneğinin gelişmemiş olması beklenen bir bulgudur. Yüksek beklentileri karşılanmayan narsisist kişiler kolaylıkla dürtüselliklerini kullanabilir ve öfkelenebilirler (5,6,12,13). Dürüstlük ise pozitif psikoterapiye göre fikirlerini açıkça ifade etmek anlamına gelmektedir. Dürüstlük kavramı, gerçekliğe uygunluk ve doğru sözlülüğü kapsamaktadır (3). Yaptıkları çalışmada Kauten ve Barry hem patolojik narsisizm gösteren bireylerin hem de onların akranların görüşlerine başvurmuştur. Araştırmacılar, narsisist özellikler sergileyen bireylerin kendilerini toplum yanlısı davranışlar sergileyen kişiler olarak tanımladıklarını, akranlarının ise aksine onların toplum yanlısı davranışlara sahip olmadıklarını dile getirdiklerini aktarmışlardır (8). Narsisistler daima kendilerini yüceltme ve gerçek benliklerini saklama eğilimindedirler. Narsisistin, hem değersiz gerçek kişiliği hem de büyüklenen sahte kendiliği aynı bedende hayat bulur ama hiçbir zaman bir arada var olamazlar. Beden çoğunlukla büyüklenen sahte kimliğin yönetimindedir (9). Narsisizm şişirilmiş, olumlu, ancak gerçek olmayan benlik algısı olarak tanımlanmaktadır. Narsisistin toplum yanlısı davranışlar içinde bulunduğunu iddia etmesinin sebebi onaylanma ve üstünlük kurma gibi kişisel çıkarlarla ilgili olabilir (8). Narsisist kişiler bencil yapısı nedeniyle toplumsal ilişkilerini kendi çıkarlarına hizmet etmesi için kullanabilmektedirler. Bu durumda, araştırmamızın bulgularında narsisist kişilik özellikleri toplam puanının dürüstlük tarafından pozitif yönlü olarak yordanması narsisist bireyin kendini yüceltme ve gerçek benliğini saklama davranışları sergilemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Kendi algılarına ve ben-merkezciliğe odaklı narsisist kişilerin dürüst davranışlar sergilediklerini ifade etmeleri şaşırtıcı değildir.

Araştırmamızın bir diğer bulgusu da sadakat yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerini pozitif yönde yordamasıdır. Elde edilen bu bulgu, literatür kaynaklarındaki bulgulardan farklılık göstermektedir. Bazı çalışmalar, narsisistlerin romantik ilişkilerde ve kendilik algılarında ön yargılara sahip olduklarını göstermektedir (26). Yüksek narsisizm puanları elde edilen bireylerin romantik partnerlerinin bağlılık düzeyleriyle ilgili sürekli şüphe içerisinde oldukları, (27) kendilerinin de düşük sadakat özellikleri gösterdikleri (28) ifade edilmektedir. Bir diğer araştırmada (25), kişilerarası ilişkilerin uzun süreli devam ettirilememesi, romantik ilişkilerde düşük sadakat ve akademik yönden dürüst olmama gibi etik olmayan davranışlarla narsisizmin ilişkili olduğu ifade edilmiştir.

Temizlik yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerini pozitif yönde yordaması da araştırmanın bulguları arasındadır. Pesseschkian'a göre temizliğin her şeyden önce koruyucu bir işlevi vardır (3). Temizlik derken beden, giysi, günlük eşyalar, ev ve çevreden bahsedilmektedir. Normal ölçülerde olmayan ve takıntı haline gelen temizlik ise kişilerarası ilişkilerin bozulması veya kaygı gibi olumsuzlukları beraberinde getirir. Çalışmada temizlik yeteneğinin narsisistik kişilik özelliklerini yordaması narsisistlerin kendilerine yükledikleri öz-değerle ve kendilerini yüceltme davranışlarıyla açıklanabilir. Narsisist kişiler gösterişe düşkündürler, dikkat çekmeyi severler ve akut düzeyde fiziksel görünümleriyle ilgilenirler (29,30). Narsisistler çekiciliğe fazlasıyla değer verirler (26) ve temiz ve bakımlı görünmek, modaya uygun hareket etmek için çok büyük çaba sarf ederler (30). Narsisist kişiler başkalarını sevmemenin yanı sıra kendilerini sevme konusunda da başarılı değildirler (7,9). Bu nedenle temizlik yeteneğini kendi duygularıyla temasa geçmek amacıyla bedenleriyle temasa geçmek şeklinde kullandıkları ifade edilebilir. Bu durum kendine odaklanmanın, kendini beğenmenin ve üstün görme arzusunun bir başka göstergesi olabilir. Narsisist bireyler kendilerini fiziksel ve ruhsal bakımdan aşırı beğenen, sürekli beğeni, onay ve ilgi bekleyen, kendilerini üstün gören ve gittikleri yerlerde hemen ilgi göreceklerine ve üstün bir yeri hak ettiklerine inanan bireylerdir. Daima en başarılı, en yakışıklı, en güzel ve en parlak kişiler olma eğilimindedirler. Bu anlamda, geliştirmiş oldukları temizlik yeteneği narsisist kişilerin bu amaçlarına hizmet etmeyi sağlayacaktır.

Özetle, pozitif psikoterapinin kişilik yapılanması bağlamında ele alınan yeteneklerle narsisistik kişilik özelliklerinin hem birbirleriyle hem de literatürle tutarlı ilişkiler gösterdiği görülmektedir.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu çalışma, 18–25 yaş aralığında genç yetişkinlerle yürütülmüş bir çalışma olma özelliği göstermektedir. Literatür kaynakları narsisist yapıların farklı yaş gruplarında farklı özelikler gösterdiğine işaret etmektedir. İlerleyen çalışmalar için farklı yaş gruplarında narsisistik kişilik özelliklerinin pozitif psikoterapinin kişilik yapılanmasıyla nasıl bir ilişki gösterdiği incelenebilir. Diğer taraftan uygun müdahale yöntemlerinin oluşturulması bakımından klinik bir popülasyonu ele almak araştırmaya farklı bir boyut katabilir ve normal popülasyonla farklılıkları/benzerlikleri incelenebilir. Ayrıca, pozitif psikoterapideki yeteneklerin narsisistik kişilik özellikleriyle ilişkilerini somutlaştırabilecek bir modelin oluşturulması gelecek çalışmalara ışık tutacaktır.

Etik Komite Onayı: Çalışma Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Hasta Onamı: Tüm katılımcılardan yazılı bilgilendirilmiş onam belgesi alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – NK, AE; Tasarım – NK, AE; Denetleme – NK, AE; Kaynaklar – NK; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – NK; Analiz ve/veya Yorum – NK, AE; Literatür Taraması – NK; Yazıyı Yazan – NK; Eleştirel İnceleme – NK, AE.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Yoktur.

Ethics Committee Approval: The study was approved by the Ethics Committee of Ankara Yıldırım Beyazıt University.

Informed Consent: Written informed consent was obtained from all participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author contributions: Concept – NK, AE; Design – NK, AE; Supervision – NK, AE; Resource – NK; Data Collection &/or Processing –NK; Analysis&/or Interpretation – NK, AE; Literature Search – NK; Writing Manuscript– NK; Critical Review – NK, AE.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest between the authors.

Financial Disclosure: None.

KAYNAKLAR

1. Sarı T. Pozitif Psikoterapi: gelişimi, temel ilk eve yöntemleri ve Türk kültürüne uygulanabilirliği. The Journal of Happiness Well-Being 2015;3:182–203.
2. Peseschkian, N. Positive Psychotherapy. New Delhi: Sterling Publishers; 2000.
3. Peseschkian N. Günlük Yaşamın Psikoterapisi (Çev. Fışıloğlu H). İstanbul: Beyaz Yayınları 2002.
4. Twenge JM, Campbell WK. Asrın Vebası: Narsisizm Illeti (Çev. Yüksel Ö). Kaknüs Yayınları, 2010.
5. Aydın A, Akgün S. Ergenlikte Reaktif-Proaktif Saldırganlık, Öfke ve Narsisizm İlişkisi. Türk Psikoloji Derg 2014;29:44–56.
6. Barry CT, Loflin DC, Doucette H. Adolescent self-compassion: Associations with narcissism, self-esteem, aggression, and internalizing symptoms in at-risk males. Pers Individ Differ 2015;77:118–123. [CrossRef]
7. Karaaziz M, Erdem Atak I. A Review on Narcissism and Researches Related Narcissism. Nesne Psikoloji Derg 2013;1:44–59. [CrossRef]
8. Kauten R, Barry CT. Do you think I'm as kind as I do ? The relation of adolescent narcissism with self- and peer-perceptions of prosocial and aggressive behavior. J Individ Differ 2014;61:69–73. [CrossRef]
9. Ozan E, Karapınar İ, Aydın N, Fidan T, Oral M. Narsisistik Kişilik Bozukluğu: Gelişim Süreçleri ve Yaşamı. RCHP - Review Cases Hypotheses Psychiatry 2008;2:25–37.
10. Johnson JG, Cohen P, Kasen S, Skodol AE, Hamagami F, Brook JS. Age-related change in personality disorder trait levels between early adolescence and adulthood: a community-based longitudinal investigation. Acta Psychiatr Scand 2000;102:265–275. [CrossRef]
11. Twenge JM, Foster JD. Birth Cohort Increases in Narcissistic Personality Traits Among American College Students, 1982–2009. Soc Psychol Personal Sci 2010;1:99–106. [CrossRef]
12. Barnett MD, Powell HA. Self-esteem mediates narcissism and aggression among women, but not men: A comparison of two theoretical models of narcissism among college students. Pers Individ Differ 2016;89:100–104. [CrossRef]
13. Barry CT, Frick PJ, Adler KK, Grafeman SJ. The predictive utility of narcissism among children and adolescents: Evidence for a distinction between adaptive and maladaptive narcissism. J Child Fam Stud 2007;16:508–521. [CrossRef]
14. Barry CT, Grafeman SJ, Adler KK, Pickard JD. The relations among narcissism, self-esteem, and delinquency in a sample of at-risk adolescents. J Adolesc 2007;30:933–942. [CrossRef]
15. Barry CT, Malkin ML. The relation between adolescent narcissism and internalizing problems depends on the conceptualization of narcissism. J Res Pers 2010;44:684–690. [CrossRef]
16. Barry CT, Wallace MT. Current considerations in the assessment of youth narcissism: Indicators of pathological and normative development. J Psychopathol Behav Assess 2010;32:479–489. [CrossRef]
17. Roberts BW, Edmonds G, Grijalva E. It Is Developmental Me, Not Generation Me: Developmental Changes Are More Important Than Generational Changes in Narcissism-Commentary on Trzesniewski & Donnellan. Perspect Psychol Sci 2010;5:97–102. [CrossRef]
18. Twenge JM, Konrath S, Foster JD, Campbell WK, Bushman BJ. Egos inflating over time: A cross-temporal meta-analysis of the Narcissistic Personality Inventory. J Personal 2008;76:875–902. [CrossRef]
19. Sarı T, Eryılmaz A, Varlıklı-Öztürk G. Adaption of Wiesbaden Inventory of Positive Psychotherapy to Turkish culture. Oral Present 5th World Congr Posit Psychother 9–12 Oct, İstanbul/Turkey, 2010.
20. Ames DR, Rose P, Anderson CP. The NPI-16 as a short measure of narcissism. J Res Pers 2006;40:440–450. [CrossRef]
21. Raskin R, Terry H. A Principal-Components Analysis of the Narcissistic Personality Inventory and Further Evidence of Its Construct Validity. J Pers Soc Psychol 1988;54:890–902. [CrossRef]
22. Atay S. Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye Standardizasyonu. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilim Fakültesi Derg 2009;11:181–196.
23. McNeal S. A character in search of character: Narcissistic Personality Disorder and Ego State Therapy. Am J Clin Hypn 2003;45:233–243. [CrossRef]
24. Amerikan Psikiyatri Birliği. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, 1. Baskı. Cilt. DSM-5 (Çev. Yay. Yön: Köroğlu E). Ankara: Hekimler Yayın Birliği; 2013.
25. Grijalva E, Newman DA, Tay L, Donnellan MB, Harms PD, Robins RW, Yan T. Gender differences in narcissism: A meta-analytic review. Psychol Bull 2015;141:261–310. [CrossRef]
26. Bleske-Rechek A, Remiker MW, Baker JP. Narcissistic men and women think they are so hot - But they are not. Pers Individ Dif 2008;45:420–424. [CrossRef]
27. Foster JD, Campbell WK. Narcissism and resistance to doubts about romantic partners. J Res Pers 2005;39:550–557. [CrossRef]
28. Campbell WK, Foster CA. Narcissism and Commitment in Romantic Relationships: An Investment Model Analysis. Personal Soc Psychol Bull 2002;28:484–495. [CrossRef]
29. Ong EYL, Ang RP, Ho JCM, Lim JCY, Goh DH, Lee CS, Chua AYK. Narcissism, extraversion and adolescents' self-presentation on Facebook. Pers Individ Dif 2011;50:180–185. [CrossRef]
30. Vazire S, Naumann LP, Rentfrow PJ, Gosling SD. Portrait of a narcissist: Manifestations of narcissism in physical appearance. J Res Pers 2008;42:1439–1447. [CrossRef]